

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
იურიდიული ფაკულტეტი

სამართლის ჟურნალი

№1, 2020

უნივერსიტეტის
გამომცემლობა

„ფაქტობრივი ქორწინება“ – ბუნება, ტერმინი, ნიშნები, სუბიექტები და ცნება

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1151-ე მუხლის თანახმად, მეუღლეთა პირად და ქონებრივ უფლება-მოვალეობებს წარმოშობს მხოლოდ საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული წესით რეგისტრირებული ქორწინება. დასახელებული ნორმის სხვაგვარი განმარტება ეწინააღმდეგება მის ნორმატიულ შინაარსს. მიუხედავად აღნიშნულისა, ხშირია ქალისა და მამაკაცის „ფაქტობრივი ქორწინების“ შემთხვევები, რაც მისი შედეგების სამართლებრივი იგნორირებიდან გამომდინარე იწვევს ურთიერთობის მონაწილე პირთა სასამართლო ხელისუფლების ორგანოებისადმი მიმართვიანობასა და, ამდენად, შესაბამისი დარგის მკვლევართა ინტერესს. წინამდებარე კვლევის მიზანია დასახელებული სოციალური ინსტიტუტის ქორწინებასთან, როგორც ყველაზე მსგავს სამართლებრივ ინსტიტუტთან შედარების საფუძველზე შეფასდეს და განისაზღვროს ქორწინების გარეშე თანაცხოვრების სამართლებრივი ბუნება. ამასთანავე, დადგინდეს: ურთიერთობის სრულფასოვანი ტერმინოლოგიური აღნიშვნა, სოციალურ-სამართლებრივი ნიშნები, მისი სუბიექტის მახასიათებლები და ყოველივე აღნიშნულის საფუძველზე ჩამოყალიბდეს ურთიერთობის ცნება.

საკვანძო სიტყვები: „ფაქტობრივი ქორწინება“, ქორწინების გარეშე თანაცხოვრება, გარიგება, ფაქტობრივი საზოგადოებრივი ურთიერთობა, ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრება, რეგისტრაციის არარსებობა, ერთად ცხოვრება, საერთო საოჯახო მეურნეობა, ფაქტობრივი მეუღლეები.

1. შესავალი

უკანასკნელი ათწლეულების სოციალური ტენდენციების მიხედვით „ოჯახს“ თავისი არსით სამართლისაგან დამოუკიდებლად შეუძლია არსებობა. განქორწინებების რიცხვის ზრდა¹ მართალია არ მიუთითებს ქორწინების არაპოპულარობაზე, თუმცა კვლევები აჩვენებს, რომ ის პირები, რომლებიც არასდროს ყოფილან ქორწინებაში, უფრო მეტად ქორწინების გარეშე თანაცხოვრებაზე აკეთებენ არჩევანს.² მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ქორწინების გარეშე თანაცხოვრება განიხილება, როგორც წყვილის არჩევანი, რომელიც ძირითადად მისი განმაპირობებელი მიზეზებიდან გამომდინარე აღარ არის სოციალურად სტიგმატიზებული³. მრავალი სოციალური ფაქტორის გამო წყვილი შეიძლება შეუძლებლად მიიჩნეოდეს ქორწინებას (მაგ.: სწავლისა თუ უმუშევრობის მიზეზით, ბინის არქონის გამო და ა.შ.), ან იდეოლოგიურად არ იზიარებდნენ ქორწინების მნიშვნელობას. ამასთანავე, მსგავსი თანაცხოვრების შემთხვევების ზრდა იწვევს წუხილს მისი შედეგების სამართლებრივ იგნორირებასთან დაკავშირებით.⁴

* ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის დოქტორანტი.

¹ <<https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/324/gankortsineba>> [30.04.2020].

² Rodgers M. E., Understanding Family Law, London, 2004, 36, <<https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/323/kortsineba>> [30.04.2020].

³ Diduck A., O'Donovan K., Feminist Perspectives on Family Law, Abingdon, 2006, 39.

⁴ ციალა პერტია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ, 2018 წლის 12 სექტემბრის №1351 კონსტიტუციური სარჩელი, გასაჩივრებულია საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1151-ე მუხლის იმ ნორმატიული შინაარსის კონსტიტუციურობა, რომელიც ადგენს, რომ „მეუღლეთა უფლება-მოვალეობებს

მიუხედავად იმისა, რომ ქორწინების გარეშე თანაცხოვრება საბოლოოდ წყვილის ნებაყოფლობით არჩევანია, თანაცხოვრების დაწყება ხშირად წყვილის გააზრებულ გადწყვეტილებას კი არა, შემთხვევითობას ეფუძნება. მარტოობის ქორწინების გარეშე თანაცხოვრებით ჩანაცვლება, როგორც წესი, ხანგრძლივი პროცესია. რეგულარული სქესობრივი ურთიერთობის, საერთო საცხოვრისისა თუ საერთო საოჯახო მეურნეობის დამკვიდრება და წარმოება უმეტესად კვირები, თვეები და წლები გრძელდება.⁵ ამასთანავე, ზოგჯერ წყვილი ინარჩუნებს ცალ-ცალკე საცხოვრისს, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი ეწევიან საერთო საოჯახო მეურნეობას.

სოციალური პრაქტიკა აჩვენებს, რომ არსებობენ სხვადასხვა კატეგორიის თანამცხოვრებლები, სხვადასხვა მიზნებითა და პერსპექტივებით. თანაცხოვრებაში მყოფ ზოგიერთ წყვილს ძლივს თუ განასხვავებენ ქორწინებაში მყოფი წყვილისაგან, ამიტომ ბევრ ურთიერთობას ხშირად მოიხსენიებენ, როგორც ქორწინების გარეშე თანაცხოვრებად, არასაქორწინო თანაცხოვრების ურთიერთობად,⁶ ქორწინების მსგავს ურთიერთობად, სამოქალაქო ქორწინებად, არარეგისტრირებულ ქორწინებად ან, როგორც „ფაქტობრივ ქორწინებად“.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის (შემდგომში - სსკ) 1151-ე მუხლის თანახმად, მეუღლეთა პირად და ქონებრივ უფლება-მოვალეობებს წარმოშობს მხოლოდ საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული წესით რეგისტრირებული ქორწინება. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით დასახელებული ნორმის სხვაგვარი განმარტება წინააღმდეგობაშია მის ნორმატიულ შინაარსთან.⁷ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით კი ოჯახის ცნება, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლის ფარგლებში, არ არის შეზღუდული ქორწინებაზე დამყარებული ურთიერთობებით და შეიძლება მოიცავდეს სხვა ფაქტობრივ საოჯახო კავშირებსაც.⁸

წინამდებარე კვლევის მიზანია დასახელებული სოციალური ინსტიტუტის ქორწინებასთან, როგორც ყველაზე მსგავს სამართლებრივ ინსტიტუტთან შედარების საფუძველზე შეფასდეს და განისაზღვროს ქორწინების გარეშე თანაცხოვრების სამართლებრივი ბუნება. ამასთანავე, დადგინდეს: ურთიერთობის სრულფასოვანი ტერმინოლოგიური აღნიშვნა, სოციალურ-სამართლებრივი ნიშნები, მისი სუბიექტის მახასიათებლები და ყოველივე აღნიშნულის საფუძველზე ჩამოყალიბდეს ურთიერთობის ცნება. აღნიშნული კვლევა ქორწინების გარეშე თანაცხოვრების შესახებ შექმნის საწყის თეორიულ ბაზას, რაც ხელს შეუწყობს მის შემდგომ კომპლექსურ შესწავლას, იქნება ეს ურთიერთობის შედეგების სამართლებრივი იგნორირების ასპექტები, ინსტიტუტის სამართლებრივი განვითარების შესაძლო მექანიზმი, თუ სხვ. პრაქ-

წარმოშობს მხოლოდ საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით რეგისტრირებული ქორწინება.“; *Burton F.*, Family Law, London, 2003, 41.

⁵ *Thornton A., Axinn W. G., Xie Y.*, Marriage and Cohabitation, The University of Chicago Press, USA, 2007, 79.

⁶ *კროპჰოლერი ი.*, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის სასწავლო კომენტარი, *დარჯანია თ., ქეჭელაშვილი ზ. (თარგმ.)*, ჩაჩანიძე ე., დარჯანია თ., თოთლაძე ლ. (რედ.), მე-13 გადამუშავებული გამოც., თბ., 2014, §138, ველი 8.

⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 16 მარტის განჩინება საქმეზე №ას-7-7-2016, 33; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 12 იანვრის განჩინება საქმეზე №ას-1653-1641-2011; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2008 წლის 15 მაისის განჩინება საქმეზე №ას-968-1269-07.

⁸ *Van der Heijden v. the Netherlands*, [2012], ECHR, 50; *Johnston and Others v. Ireland*, [1986], ECHR, 56.

ტიკული თვალსაზრისით კი თეორიული კვლევის შედეგი შეიძლება გამოყენებულ იქნეს კანონმდებლის მიერ ქორწინების გარეშე თანაცხოვრების ინსტიტუტის საკანონმდებლო დონეზე განმტკიცების შემთხვევაში შესაბამის ცვლილებაზე მუშაობისას.

2. ბუნება

სსკ-ის 1106-ე მუხლის⁹ თანახმად, „ქორწინება არის ოჯახის შექმნის მიზნით ქალისა და მამაკაცის ნებაყოფლობითი კავშირი, რომელიც რეგისტრირებულია საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს მმართველობის სფეროში მოქმედი საჯარო სამართლის იურიდიული პირის - სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს ტერიტორიულ სამსახურში.“.

ძირითადად განიხილება ქორწინების სამი ბუნება. ესენია: ქორწინება - გარიგება; ქორწინება - საიდუმლოება; ქორწინება - განსაკუთრებული კატეგორიის ინსტიტუტი. ქორწინების, როგორც გარიგების ინსტიტუტი დაიბადა რომის სამართალში, რომელიც ქორწინებას განიხილავდა სამოქალაქო-სამართლებრივ გარიგებად. აღნიშნული გაგებით ქორწინებას ნაკლები კავშირი ქონდა ადამიანურ ურთიერთობებთან. ამასთანავე, ღვთიური და ზნეობრივი შემადგენლობის გამორიცხვა ვლინდებოდა სამართლიან იდეად იმის თაობაზე, რომ აღნიშნული ინსტიტუტები არსებობენ სამართლებრივი რეგულირების მიღმა.¹⁰ ქორწინება ფორმდებოდა წერილობითი ფორმით, რასაც ესწრებოდნენ მოწმეებიც.¹¹ არსებობს მოსაზრება, რომლის თანახმადაც ქორწინების დეფინიციისას ხშირად გამოყენებული ტერმინი - კავშირი¹² ასახავს ქორწინებაში შემსვლელ პირთა ურთიერთ გამომხატულ ნებას ერთად ცხოვრების თაობაზე, რასაც თან ახლავს მათთვის განსაზღვრული უფლება-მოვალეობების წარმოშობა¹³ და არა მის განსაკუთრებულ ხასიათს. გარიგება კი სწორედაც, რომ მხარეთა ნების გამომხატულებაა სასურველი სამართლებრივი შედეგის დადგომის მიზნით.¹⁴

ქორწინების, როგორც საიდუმლოების თეორია, თავის მხრივ, აღმოცენდა ქრისტიანული ეკლესიის როლის ზრდასთან ერთად, რომელიც ქორწინებას მიიჩნევდა წმინდა საიდუმლოებად. აღსანიშნავია, რომ დასავლეთის ტრადიციით ეკლესიის წარმომადგენლის მონაწილეობა ქორწინების საიდუმლოს შესრულებაში იყო მეორეხარისხოვანი და არ იყო სავალდებულო.¹⁵ აღნიშნულის საწინააღმდეგოდ, მართლმადიდებლური ეკლესია ითვალისწინებდა არა მხოლოდ სიღრმისეულ ჩართულობას ქორწინების შესრულებაში, მის ფორმასა და შეწყვეტაში, არამედ ეკლესიისა და სახელმწიფოს მიერ ქორწინების ინსტიტუტის ერთობლივ მო-

⁹ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 24/07/1997, მუხლი 1106.

¹⁰ <<https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%A5%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%90>> [30.04.2020].

¹¹ *Laneyrie-Dagen N.*, How to Read Paintings, 2007, 4-5.

¹² *სურგულაძე ი.*, ხელისუფლება და სამართალი, პირველი ნაწილი, თბ., 2002, 62, „სამართლებრივი ურთიერთობა არის ყოველი ცხოვრებისეული კავშირი, თუკი ის სამართლის ნორმით არის განსაზღვრული.“.

¹³ *Орлова Н. В.*, Правовое Регулирование Брака в СССР, Москва, 1971, 23.

¹⁴ ქორწინების გარიგების ბუნებას იზიარებს მაგ. *ჭანტურია ლ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, ნიგნი I, თბ., 2017, მუხლი 50, ველი 3.

¹⁵ *Емелина (Тищенко) Л. А.*, Развитие Семейного Права в России: Теоритический и Историко – Сравнительный Анализ, Монография, Москва, 2000, 16.

წესრიგებაში.¹⁶ პირადი და ქონებრივი ურთიერთობების მონესრიგება ტრადიციულად სახელმწიფოს კომპეტენციაში შედიოდა, მაშინ როცა პროცესუალური საკითხები (ქორწინების შესრულება და შეწყვეტა) შედიოდა ეკლესიის კომპეტენციაში.¹⁷ აღსანიშნავია, რომ 1917 წლის თებერვლის რევოლუციის შემდგომ ქორწინებასთან დაკავშირებული პროცესუალური საკითხებიც სახელმწიფოს კომპეტენციაში გადავიდა.¹⁸

ქორწინების, როგორც განსაკუთრებული ინსტიტუტის განმარტება - უფრო თანამედროვე მოვლენაა და წარმოადგენს პირველი ორი თეორიის ერთგვარ ერთობას. ამ თეორიის მომხრეები¹⁹ მეტნაკლებად აღიარებენ ქორწინების ინსტიტუტში გარიგების სხვადასხვა ელემენტების არსებობას, თუმცა უარყოფენ მის უპირობოდ გარიგების ბუნებას.²⁰ შეიძლება ითქვას, რომ თეორია არ მოიცავს თავის თავში ხარისხობრივად რაიმე ახალს.

ზემოაღნიშნული თეორიების შედარებისას ირკვევა, რომ მათ შორის განმასხვავებელი მთავარი კრიტერიუმი არის ის, თუ ვინ ითვლება მხარეთა თავისუფალი ნების გამოვლენის გარანტად. სწორედ ურთიერთობის დასახელებული ელემენტი - სამართლებრივი შედეგის მიღწევისკენ მიმართული თავისუფალი ნების გამოვლენა მიჩნეულ უნდა იქნეს ურთიერთობის გარიგების ბუნების განმსაზღვრელ კრიტერიუმად. მხარეთა თავისუფალი ნების უზრუნველყოფის მექანიზმს კი სამართალი წარმოადგენს, რისი აღსრულებაც სახელმწიფოს პრეროგატივაა.

ქორწინება, ისევე როგორც გარიგება,²¹ არის მხარეთა ნებით შეთანხმების შედეგი, ის მოითხოვს წერილობითი ფორმის დაცვას, დადგენილია სისტემა პირობებისა, რომელებიც განსაზღვრავენ ქორწინების ნამდვილობას და სხვ. ქორწინების, როგორც გარიგების განხილვის მონიშნულმდგენი აღნიშნავენ, რომ ქორწინებაში შესვლის დროს მხარეები არ განსაზღვრავენ შეთანხმების საგანს²² და რომ არ ხდება მხარეთა იმ უფლებამოსილების შეთანხმება (ქონებრივ უფლება-მოვალეობებთან დაკავშირებით საქორწინო ხელშეკრულება გამონაკლისის წარმოადგენს),²³ რაც უნდა წარმოიშვას. მიუხედავად აღნიშნულისა, მეუღლეთა უფლება-მოვალეობები მაინც აღმოცენდება, მაგრამ კანონის და არა შეთანხმების ძალით.

¹⁶ შეად.: „საქართველოს სახელმწიფოსა და საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალურ მართლმადიდებელ ეკლესიას შორის კონსტიტუციური შეთანხმების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს პარლამენტის 2002 წლის 22 ოქტომბრის დადგენილებით დამტკიცებული საქართველოს სახელმწიფოსა და საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალურ მართლმადიდებელ ეკლესიას შორის კონსტიტუციური შეთანხმება, სსმ, 116, 27/11/2002, მუხლი 1, პუნქტი 1.

¹⁷ *Емелина (Тищенко) Л. А.*, Развитие Семейного Права в России: Теоритический и Историко – Сравнительный Анализ, Монография, Москва, 2000, 14-18.

¹⁸ Кодекс Законов о Браке, Семье и Опекс с Изменениями, Государственное Издательство, Москва, 1/08/1933, Глава 1, Параграф 2; Глава 4, Параграф 19, 19/11/1926.

¹⁹ ჯორბენაძე ს., საბჭოთა საოჯახო სამართალი, თბ., 1957, 174; ნინუა ე., მეუღლეთა ურთიერთობის ზოგიერთი სამართლებრივი ასპექტები, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №3(34), 2012, 45, „ქორწინება არის ქალისა და მამაკაცის არამარტო ნებაყოფლობითი კავშირი, არამედ სამართალმდგენი იურიდიული ფაქტიც“.

²⁰ შეად. *Кротов М. В.*, Гражданское Право, Т.3, Москва, 2004, 372.

²¹ განსახილველი ურთიერთობის ხასიათიდან გამომდინარე იგულისხმება ორმხრივი გარიგება- ხელშეკრულება; *ჭანტურია ლ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I, თბ., 2017, მუხლი 50, ველი 3.

²² *Югай О. Д.*, К Вопросу о Понятии и Правовой Природе Брака, Журнал Семейное и Жилищное Право, №3, 2006, 26-30.

²³ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 24/07/1997, მუხლი 1172, ნაწილი 1.

შეთანხმების საგანი ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში არ საჭიროებს განსაზღვრას, ის ერთია და გამოიხატულია ქორწინების არსში. გამოხატავენ რა პირები დაქორწინების სურვილს, ნდობას უცხადებენ კანონმდებლის მიერ განსაზღვრულ ურთიერთობის საგანს, ეთანხმებიან მას და სურთ ის.

ქორწინების გარეშე თანაცხოვრებასთან მიმართებაში არსებობს მოსაზრება, რომლის თანახმად, მას გარიგების ბუნება აქვს. ზოგიერთი ავტორი მიიჩნევს, რომ ქორწინების გარეშე თანაცხოვრებას საფუძვლად უდევს კანონით გაუთვალისწინებელი გარიგება.²⁴ კანონით გათვალისწინებული, ასევე კანონით პირდაპირ გაუთვალისწინებელი გარიგებები, რომლებიც არ ეწინააღმდეგებიან კანონს, წარმოადგენენ იურიდიული ფაქტის სახეს.²⁵ სსკ-ის მე-10 და 319-ე მუხლებით პირებს არ ეკრძალებათ დადონ კანონით ან სხვა სამართლებრივი აქტით გაუთვალისწინებელი მართლზომიერი გარიგებები. აღნიშნულის გათვალისწინებით, მხარეები შეიძლება შეთანხმდნენ, რომ იმყოფებოდნენ ქორწინების მსგავს ურთიერთობაში და მათ შეუძლიათ განსაზღვრონ თავიანთი ურთიერთობის ქონებრივი და არაქონებრივი ასპექტები, თუმცა აღნიშნული არ გულისხმობს იმას, რომ ამით მოხდება თავად ქორწინების გარეშე თანაცხოვრების, როგორც ინსტიტუტის სამართლებრივი აღიარება. უკანასკნელ შემთხვევაში ადგილი შეიძლება ქონდეს მხოლოდ მხარეთა თავისუფლებას დადონ კანონით პირდაპირ გაუთვალისწინებელი გარიგება და განსაზღვრონ მისი შინაარსი სამოქალაქო ბრუნვის თავისუფლების ფარგლებში. ამასთანავე, თანამცხოვრებლებს შორის სპეციალური შეთანხმების არ არსებობის დროსაც კი გარკვეული უფლებები მათ შორის შეიძლება მაინც აღმოცენდეს, მაგრამ ისინი დაუკავშირდება არა უშუალოდ ქორწინების გარეშე თანაცხოვრებას და მას, როგორც იურიდიულ ფაქტს, თუ ის მიჩნეულ იქნება კანონით პირდაპირ გაუთვალისწინებელ მართლზომიერ გარიგებად, არამედ სხვა იურიდიულ ფაქტებს. მაგ.: უფლება ქონების წილზე, რომელიც თანამცხოვრებლების მიერაა შეძენილი, მათ იმის გამო წარმოექმნებათ, რომ მის შეძენაზე დახარჯული იყო ორივე მათგანის სახსრები (კანონისმიერი ვალდებულებითი ურთიერთობანი, საზიარო უფლებები)²⁶ და არა იმის გამო, რომ ისინი თანაცხოვრებაში იმყოფებიან. შესაბამისად გამოდის, რომ უშუალოდ თანაცხოვრების თაობაზე შეთანხმება ვერ იქნება მიჩნეული გარიგებად, ვინაიდან ის, მხარეთა სურვილის მიუხედავად, არ წარმოადგენს სამართლებრივი შედეგის მიღწევისკენ მიმართულ ქმედებას. იმ შემთხვევაში კი, თუ კანონმდებლობით განმტკიცებული იქნება აღნიშნული ურთიერთობის ნიშნები, შესაძლებელი იქნება მისი გარიგების კონტექსტში განხილვა.

აღსანიშნავია, რომ გარიგება დადებულია, თუ მხარეები მის ყველა არსებით პირობაზე შეთანხმდნენ. სსკ-ის 327-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, არსებითად ჩაითვლება ხელშეკრულების ის პირობები, რომელზედაც ერთ-ერთი მხარის მოთხოვნით მიღწეულ უნდა იქნეს შეთანხმება, ანდა რომლებიც ასეთად მიჩნეულია კანონის მიერ. თითოეული ტიპის ხელშეკრულებას აქვს კანონით განსაზღვრული „მინიმალური შინაარსი“, რომელსაც ქმნიან ის პირობები, რომელზეც შეთანხმების გარეშე ხელშეკრულება არ დაიდება.²⁷ მაგ., თუ მომავალ ფაქ-

²⁴ *Мананкова Р. П.,* Пояснительная Записка к Концепции Проекта Нового Семейного Кодекса Российской Федерации, Томск, 2008, 29.

²⁵ *Белов В. А.,* Гражданское Право, Общая Часть, Том II, Лица, Блага, Факты, Москва, 2011, 466.

²⁶ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 24/07/1997, მუხლები: 953-968.

²⁷ *ბალიშვილი ე.,* საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, თბ., 2019, მუხლი 327, ველი 8.

ტობრივ მეუღლეთა ერთად ცხოვრების პირობა ისეთ პირობას წარმოადგენს, რის თაობაზეც მხარეთა შეთანხმების საჭიროება თავად ურთიერთობის მინიმალური შინაარსიდან გამომდინარეობს, მათი კონკრეტული საცხოვრებელი ადგილის, ე.ი. საერთო მისამართის განსაზღვრა მიჩნეულ უნდა იქნეს იმ პირობად, რის თაობაზეც შეთანხმება ერთ-ერთი ან ორივე მხარის მოთხოვნაა. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ურთიერთობის შინაარსის შესასწავლად აუცილებელია დადგინდეს განსახილველი სოციალური ინსტიტუტის ნიშნები. აღნიშნული ნიშნების კანონმდებლობით განმტკიცების შემთხვევაში, მათ მიხედვით მოხდება ურთიერთობის „მინიმალური შინაარსისა“ და შესაბამისად მისი არსებითი პირობების დადგენა.

ქორწინების გარეშე თანაცხოვრების, როგორც გარიგების განხილვისას, ასევე უნდა აღინიშნოს მისი ფორმის თაობაზე. ვინაიდან ადგილობრივი კანონმდებლობა დღეს არ იცნობს ასეთ ინსტიტუტს და ის მხოლოდ მხარეთა თავისუფალ შეთანხმებას (ფაქტობრივ საზოგადოებრივ ურთიერთობას) შეიძლება წარმოადგენდეს, რომელიც არ არის სამართლებრივი შედეგის მიღწევისკენ მიმართულ ქმედება, ასეთ დროს მისი ფორმაც მხარეთა შეთანხმების საგანია. იმ შემთხვევაში კი, თუ კანონმდებლობით მოხდება ქორწინების გარეშე თანაცხოვრების ნიშნების განმტკიცება, ასეთი შეთანხმების ფორმა დამოკიდებული იქნება იმ მოდელზე, რომელსაც სახელმწიფო აირჩევს ურთიერთობის არსებობის ფაქტის დასადაგენად.

3. ტერმინი

ქორწინების გარეშე საოჯახო თანაცხოვრებას ხშირად მოიხსენიებენ „ფაქტობრივ ქორწინებად“ და „სამოქალაქო ქორწინებადაც“ კი. აღნიშნული ტერმინები იურიდიულად სწორი არ არის, ვინაიდან არ პასუხობს სამართლებრივ ლოგიკას. ცნება „ფაქტობრივი ქორწინება“ არასდროს საქართველოს საკანონმდებლო დონეზე არ ყოფილა განმტკიცებული, მაშინ როცა ქორწინება და სამოქალაქო ქორწინებაც კი ყოველთვის განიხილებოდა, როგორც სახელმწიფოს შესაბამის ორგანოში დარეგისტრირებული ქალისა და მამაკაცის კავშირი.

უნდა აღინიშნოს, რომ სამართლის ზოგად თეორიასა და ცივილისტურ მეცნიერებაში გავრცელებული გაორების თეორიის მიხედვით, სამართლებრივი ურთიერთობა არის განსაკუთრებული სახის (იდეოლოგიური, ანუ ფაქტობრივის საპირისპირო) საზოგადოებრივი ურთიერთობა, რომელიც ფორმალური მხრიდან არის სამართლებრივი რეგულირების ეფექტი, ხოლო შინაარსობრივი თვალსაზრისით კი თავად ფაქტობრივი საზოგადოებრივი ურთიერთობის შედეგი, რომელიც არსებობს მათთან პარალელურად.²⁸ შესაბამისად სამართლებრივად არასწორი ტერმინია - ფაქტობრივი ქორწინება/გარიგება, ვინაიდან სსკ-ით გათვალისწინებული გარიგება, მათ შორის სსკ-ის მე-10 და 319-ე მუხლების ფარგლებში დადებული კანონით პირდაპირ გაუთვალისწინებელი მართლზომიერი შეთანხმება, სამართლებრივი შედეგის დადგომისკენ მიმართული ქმედებაა.

ქორწინება სამოქალაქო აქტია (იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტი)²⁹, რომლის რეგისტრაციაც წარმოადგენს იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის რეგისტრაციას.³⁰

²⁸ Белов В. А., Гражданское Право, Общая Часть, Том I, Введение в Гражданское Право, Москва 2011, 376.

²⁹ საქართველოს კანონი „სამოქალაქო აქტების შესახებ“, ვებგვერდი, 111228058, 28/12/2011, მუხლი 3, ქვეპუნქტი „ა“.

³⁰ იქვე, მუხლი 3, ქვეპუნქტი „ა“, „გ“.

იურიდიული ფაქტი სხვა რეალური მოქმედების ფაქტებისგან მხოლოდ იმით განსხვავდება, რომ მათ მნიშვნელობა აქვთ სამართლისათვის.³¹ ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, არასწორად დამკვიდრებული ტერმინი - „ფაქტობრივი ქორწინება“, თუ სხვა დასახელებული ტერმინები შეიძლება ჩანაცვლდეს შემდეგი ტერმინოლოგიური აღნიშვნით - ქორწინების გარეშე (ანუ სამოქალაქო აქტის რეგისტრაციის გარეშე) ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრება. აღნიშნული ტერმინი ცხადყოფს, რომ ეს არ არის ქორწინება, ანუ სამოქალაქო აქტის რეგისტრაცია. ამასთანავე, ის მიუთითებს, რომ ფაქტობრივად ესაა საოჯახო თანაცხოვრება. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ განსახილველი ურთიერთობის საკანონმდებლო დონეზე განმტკიცების შემთხვევაში, ე.ი. თუ განსახილველი ფაქტობრივი საზოგადოებრივი ურთიერთობა მოექცევა სამართლებრივი ურთიერთობის ჩარჩოში, მიზანშეწონილი იქნება იმგვარი ტერმინის შემუშავება, რომელიც უპასუხებს კანონით განმტკიცებული სამართლებრივი ურთიერთობის ბუნებასა და შინაარსს.

4. ნიშნები

ქორწინების ძირითადი მიზანი არის ოჯახის შექმნა, თუმცა ეს მიზანი სამართლებრივად გარანტირებული არ არის. ქორწინების სამართლებრივ მექანიზმს მხოლოდ მეუღლეთა პირადი და ქონებრივი უფლებების დაცვა შეუძლია, რითაც ხელს უწყობს ოჯახის ფუნქციონირებას და მის სტაბილურობას. როგორც ზოგიერთი ავტორი აღნიშნავს, შეთანხმებას ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების შესახებ, ქორწინებისაგან განსხვავებით, გააჩნია უმთავრესად ქონებრივი საკითხების მოწესრიგების მიზანი.³² აღსანიშნავია, რომ ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრება, როგორც სოციალური მოვლენა, რომელსაც არ იცნობს კანონმდებლობა, სრულიად თავისუფალია სამართლებრივი ელემენტებისაგან. შესაბამისად, თუ მხარეები თანხმდებიან, რომ იმყოფებოდნენ ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებაში, უშუალოდ ამ შეთანხმებას ვერ ექნება ქონებრივი ხასიათი. რაც შეეხება გარკვეულ უფლებებს, რომლებიც შეიძლება მხარეთა შორის აღმოცენდეს, დაუკავშირდება სხვა ფაქტებს მაგ.: უფლება ქონების ნიღზე, რომელიც თანამცხოვრებლების მიერაა შექმნილი, მათ იმის გამო წარმოექმნებათ, რომ მის შექმნაზე დახარჯულია ორივე მათგანის სახსრები და არა იმის გამო, რომ ისინი თანაცხოვრებაში იმყოფებიან. შესაბამისად, თუ კანონმდებლობა არ იცნობს დასახელებულ ინსტიტუტს, ასეთ დროს ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების თაობაზე მხარეთა შეთანხმებას პირადი მიზნები აქვს და შეეხება მხოლოდ თანაცხოვრებასა და საერთო მეურნეობის წარმოებას.

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების შესაფასებლად, მაშინ, როდესაც ადგილი არ აქვს მის განმსაზღვრელ სამართლებრივ ჩარჩოს, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო მხედველობაში იღებს მხარეთა ერთად ცხოვრების ფაქტს,³³ ურთიერთობის ხანგრძლივობას, ასევე იმას, თუ რამდენად ავლენს წყვილი ერთმანეთის მიმართ მოვა-

³¹ *Белов В. А.*, Гражданское Право, Общая Часть, Том II, Лица, Блага, Факты, Москва, 2011, 454.

³² *Косова О. Ю.*, Семейное и Наследственное Право России, Москва, 2001, 69; შეად.: *ჭანტურია ლ.*, სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, თბ., 2011, 6.

³³ *Johnston and Others v. Ireland*, [1986], ECHR, 56.

ლებებს ბავშვების ყოლით,³⁴ ზოგადად არსებობს თუ არა რეალურად ახლო პირადი ურთიერთობები მათ შორის³⁵ და სხვ.

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების ქორწინებასთან, როგორც ყველაზე მსგავს სამართლებრივ ინსტიტუტთან შედარების საფუძველზე შესაძლებელია გამოყოფილ იქნეს მისი ძირითადი ნიშნები. ამასთანავე, აღსანიშნავია, რომ ვინაიდან შედარება ხდება უშუალოდ სსკ-ით გათვალისწინებულ ქორწინების ინსტიტუტთან, გამორიცხული არ არის, რომ სხვა ქვეყნის კანონმდებლობით მოცემულ ქორწინების ინსტიტუტთან შედარებისას, ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების ესა თუ ის ნიშანი განსხვავებულად განისაზღვროს.

4.1. ჰეტერო ხასიათი

ქორწინებასთან მიმართებაში მხედველობაშია მისაღები ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-12 მუხლი, რომლის თანახმადაც ქალი და მამაკაცი, რომლებმაც მიაღწიეს საქორწინო ასაკს, აქვთ უფლება იქორწინონ და შექმნან ოჯახი ადგილობრივი კანონმდებლობით დადგენილი წესით. საქართველოს კონსტიტუციის 30-ე მუხლის პირველი პუნქტი³⁶ ადგენს ქორწინების ჰეტერო ხასიათს. შესაბამისად, ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო ურთიერთობის პირველი ნიშანი, საქართველოს კანონმდებლობის მაგალითზე მისი ჰეტერო ხასიათი უნდა იყოს.³⁷

განსახილველი ინსტიტუტის კანონმდებლობით მონესრიგების შემთხვევაში, მნიშვნელოვანი საკითხია შესაძლებელია, თუ არა ურთიერთობის ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებად მიჩნევა, როდესაც ერთ-ერთ თანამცხოვრებს სქესი აქვს შეცვლილი, ან რა ბედი უნდა ენიოს ისეთ ურთიერთობას, რომელიც კანონმდებლობის მოთხოვნების შესაბამისად მიჩნეულია ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებად, თუ ერთ-ერთი თანამცხოვრები ასეთ ურთიერთობაში ყოფნის დროს შეიცვლის სქესს. აღნიშნული საკითხი თავდაპირველად ქორწინებასთან მიმართებაში უნდა იქნეს განხილული.

ევროპულმა სასამართლომ მიიჩნია, რომ პირი, რომელიც ოფიციალურად შეიცვლის სქესს და მოქმედებს, როგორც საპირისპირო სქესის მქონე პირი, უფლებამოსილია ქორწინებაში შევიდეს იმ სქესის მქონე პირთან, რომელი სქესიც მას გააჩნდა სქესის შეცვლამდე.³⁸

ზოგიერთი მკვლევრის მოსაზრებით, პირს, რომელსაც სქესი აქვს შეცვლილი უნდა ქონდეს ქორწინების უფლება, თუმცა ქორწინების მარეგისტრირებელ ორგანოს უნდა დაეკისროს მეორე მხარისათვის აღნიშნულის შესახებ ინფორმაციის მინოდების ვალდებულება, ვინაიდან

³⁴ X, Y and Z V. The United Kingdom, [1997], ECHR, 36.

³⁵ *Baarsma N. A.*, *The Europeanisation of International Family Law*, Hague, 2011, 62; *Paradiso and Campanelli v. Italy*, [2017], ECHR, 140; *Livermore M.*, *The Family Law Handbook*, Third Edition, Pymont, 2013, 34.

³⁶ საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 31-33, 24/08/1995, მუხლი 30, პუნქტი 1.

³⁷ აღსანიშნავია, რომ მაგალითად, საფრანგეთში (*Civil Code of France, Articles: 515-1; 515-8, 21/03/1804*), ირლანდიაში (*The Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act 2010, Ireland, Article 3, 19/07/2010*) და ზოგიერთ სხვა ქვეყანაში ერთსქესიანთა თანაცხოვრება აღიარებულია და დაცულია თანაბრად სხვადასხვა სქესის მქონე პირთა ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრებისა.

³⁸ *Goodwin V.T.UK*, [2002], ECHR, 56, 97-104.

მეორე მხარე შეიძლება ფსიქოლოგიურად არ იყოს მზად ასეთ პირთან ქორწინებისათვის და იმედოვნებდეს ოჯახში ბავშვების გაჩენას.³⁹ ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების შემთხვევაში ასეთი პროცედურა შეუძლებელია, ვინაიდან რეგისტრაციას ადგილი არ აქვს, თუმცა ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების აღიარებისას შესაძლოა გათვალისწინებულ იქნეს შესაბამისი ორგანოს მიერ აღნიშნული საკითხის დაზუსტება.

შემდგომში, ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების საკანონმდებლო მონესრიგების შემთხვევაში, თუ პირი, რომელსაც შესაბამის ოფიციალურ დოკუმენტებში შეცვლილი ექნება სქესი, შეატყობინებს ამის შესახებ იმ პირს, ვისთან ერთადაც ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებაში ყოფნის სურვილი გაუჩნდება, დასაშვები უნდა იყოს მათი ურთიერთობის შესაბამისი აღიარება. ამ მოთხოვნის დაუცველობის შემთხვევაში კი, შესაძლებელი იქნება ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების აღიარებაზე უარის თქმა, პირის ასეთ თვისებასთან მიმართებაში ნებაყოფლობითი თანხმობის არ არსებობის მოტივით. იმ შემთხვევაში კი, თუ სქესის შეცვლა შედგება პირის ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებაში ყოფნის პერიოდში, ასეთი ურთიერთობა მიჩნეულ უნდა იქნეს შეწყვეტილად იმ მომენტიდან, როდესაც მოხდება (თუ მოხდა) სახელისა და დაბადების აქტის შესაბამის დოკუმენტში არსებული ჩანაწერის შეცვლა.⁴⁰ აღსანიშნავია, რომ სტრასბურგის სასამართლოს გადაწყვეტილებით მომჩივანს, რომელიც იმყოფებოდა ქორწინებაში და სურდა სამოქალაქო აქტში სქესის შესახებ ჩანაწერის შეცვლა, უარი ეთქვა, ვინაიდან იმყოფებოდა ქორწინებაში.⁴¹

4.2. ნებაყოფლობითობა

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების მეორე ნიშნად განხილულ უნდა იქნეს მისი ნებაყოფლობითობა. ქორწინებასთან მიმართებაში ნებაყოფლობითობის ქვეშ გაიგება ორივე მხარის სრული და თავისუფალი თანხმობა.⁴² ნებაყოფლობითობის ასეთი გაგება მისაღებია განსახილველი ურთიერთობისთვისაც.

³⁹ *Малеина М. Н.*, Изменение Биологического и Социального Пола: Перспективы Развития Законодательства, Журнал Российского Права, № 9, 2002, Москва, 58.

⁴⁰ *ბასილაძე ნ.*, სქესის შეცვლის სამართლებრივი გამოწვევები ქორწინებასთან მიმართებაში, „მართლმსაჯულება და კანონი“, №1(61), 2019, 175-176; მხარეთა ინტერესებიდან გამომდინარე არსებობს მოსაზრება, რომ მათ უნდა გააჩნდეთ ქორწინების შენარჩუნების უფლება წონადი ინტერესის გამო. მხარეთა ასეთ შეთანხმება განხილულ უნდა იქნეს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილთან მიმართებაში, რომლის თანახმადაც სამოქალაქო ურთიერთობის მონაწილეებს შეუძლიათ განახორციელონ კანონით აუკრძალავი, მათ შორის კანონით პირდაპირ გაუთვალისწინებელი ნებისმიერი მოქმედება. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 319-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად კი, კერძო სამართლის სუბიექტებს შეუძლიათ დადონ ისეთი ხელშეკრულებები, რომლებიც კანონით გათვალისწინებული არ არის, მაგრამ არ ეწინააღმდეგება მას. შესაბამისად, იმ შემთხვევაში თუ იქნება გათვალისწინებული ისეთი ქორწინების შენარჩუნება, რომელშიც ერთ-ერთმა მეუღლემ შეიცვალა სქესის თაობაზე სამოქალაქო აქტის ჩანაწერი, აღნიშნული გამოიწვევდა საქართველოს კონსტიტუციის 30-ე მუხლის პირველი პუნქტის ჩანაწერთან წინააღმდეგობას, რომლის მიხედვითაც ქორწინება შედგება ქალსა და მამაკაცს შორის.

⁴¹ *Hamelainen v. Finland*, [2014], ECHR, 108, 110-113.

⁴² „ქორწინებაში შესვლის თანხმობის, საქორწინო ასაკისა და ქორწინების რეგისტრაციის“ შესახებ კონვენცია, 7/11/1962, მუხლი 1, პუნქტი 1; „ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია“, 10/12/1948, მუხლი 16, პუნქტი 2.

საინტერესოა, საკითხი ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების ნებაყოფლობითობის შესახებ, როდესაც თუნდაც ერთი მხარე ცდება ამ ურთიერთობის ბუნების თაობაზე. თანაცხოვრებაში შესვლა ნარმოადგენს ფაქტობრივ მოქმედებას, რომელსაც თანამცხოვრებთა სურვილის შემთხვევაში (თუ კანონმდებლობა ანესრიგებს ამ ურთიერთობას) უნდა მიენიჭოს იურიდიული მნიშვნელობა. შესაბამისად, მნიშვნელოვანია ნებაყოფლობითობის არსებობა ურთიერთობის ბუნებისა და მისი შედეგების მიმართ.

სადავო შეიძლება იყოს ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო ურთიერთობის არსებობის საკითხი, თუ ერთ-ერთი მხარე შეცდება თავისი პარტნიორის თვისებებისა და მისი, როგორც ინდივიდის განსაკუთრებულობის თაობაზე. ზოგიერთი ავტორი ინდივიდის თვისებად მიიჩნევს საშიში და მძიმე ავადმყოფობის ქონას.⁴³ ასეთი დაავადებების დამალვა ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების შემთხვევაში მიჩნეულ უნდა იქნეს პარტნიორის მოტყუებად.⁴⁴ ნებაყოფლობითობა, როგორც ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების აუცილებელი ნიშანი სახეზე არ იქნება მაშინ, როდესაც თანაცხოვრებაში შესვლა მოხდება მოტყუების,⁴⁵ ასევე იძულების⁴⁶ საფუძველზე.

4.3. რეგისტრაციის არარსებობა

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების მესამე ნიშნად განხილულ უნდა იქნეს სახელმწიფოს შესაბამის სამსახურში მისი რეგისტრაციის არარსებობა.⁴⁷ ზოგიერთი მკვლევარი აღნიშნავს, რომ გარეგნულად ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრება ქორწინებისაგან უნდა განსხვავდებოდეს მხოლოდ რეგისტრაციის აქტის არარსებობით.⁴⁸ შესაბამისად, თუ ფაქტობრივი თანამცხოვრებლები გადაწყვიტენ დაქორწინებას, მათ შორის არ უნდა არსებობდეს ქორწინების დამაბრკოლებელი გარემოებები. საზღ-

⁴³ *Хадерка И.*, Вступление в Брак, Правовые Аспекты, *Запороженко Л.* (перевод с Чешского), Москва, 1980, 165; *დარჯანია თ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I, თბ., 2017, მუხლი 74, ველი 4 – კონტრაქტის არსებითი თვისებრიობა, გარიგების შინაარსისა და მიზნის გათვალისწინებით, შესაძლოა იყოს ასაკი, ჯანმრთელობის მდგომარეობა, სქესი და ა.შ. ამასთანავე, კონტრაქტის თვისებებში შეცდომა არსებითი უნდა იყოს სამოქალაქო ბრუნვის გათვალისწინებით; *კერესელიძე დ.*, კერძო სამართლის უზოგადესი სისტემური ცნებები, თბ., 2009, 330 – მნიშვნელოვანია, რომ კონტრაქტის პიროვნება და მისი პირადი თვისებები გარიგების საფუძველი იყოს, აღნიშნული კი ობიექტური კრიტერიუმით უნდა შეფასდეს, რათა თვისებებში დაშვებული შეცდომა მოტივში დაშვებულ შეცდომას არ გაუთანაბრდეს, რაც არაარსებითია.

⁴⁴ *რუსიშვილი გ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I, თბ., 2017, მუხლი 81, ველი 1 – გარიგების დადებისას მოტყუება ხელყოფს ნების გამოვლენის თავისუფლებას; იხ.: *კიკოშვილი ს.*, ნების ნაკლი ქართულ სამართალში, ჟურნ. „ქართული სამართლის მიმოხილვა“, სპეციალური გამოც., 2008, 17 – „მოტყუება დუმილით ხდება მეორე მხარისათვის მისანოდებელი ცნობების დამალვით.“; *კროპოლერი ი.*, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის სასწავლო კომენტარი, *დარჯანია თ.*, *ჭეჭელაშვილი ზ.* (თარგმ.), *ჩაჩანიძე ე.*, *დარჯანია თ.*, *თოთლაძე ლ.* (რედ.), მე-13 გადაამუშავებული გამოც., თბ., 2014, §123, ველი 42.

⁴⁵ *ჭანტურია ლ.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი I, თბ., 2017, მუხლი 61, ველი 19-21.

⁴⁶ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, სსმ, 41(48), 13/08/1999, მუხლი 150¹.

⁴⁷ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი და კერძო სამართლის სხვა კანონები ითვალისწინებენ ისეთ შემთხვევებს, როცა გარიგების ნამდვილობისათვის აუცილებელია დამატებითი სხვა ფორმის დაცვა, კერძოდ კი, ნების გამოვლენა სპეციალური სახელმწიფო ორგანოს წინაშე. ამის მაგალითია ქორწინება.

⁴⁸ *Тарусина Н. Н.*, Брак по Российскому Семейному Праву, Ярославль, 2007, 148; იხ.: *ჩიკვაძეილი შ.*, საოჯახო სამართალი, თბ., 2004, 69. „ქორწინების რეგისტრაცია წესდება, როგორც სახელმწიფო და საზოგადოებრივი ინტერესების, ისე მეუღლეთა და მათი შვილების პირადი და ქონებრივი უფლებებისა და მოვალეობების დაცვის მიზნით.“.

ვარგარეთის პრაქტიკა აჩვენებს, რომ შესაძლებელია თავად თანაცხოვრების რეგისტრაცია ქორწინების რეგისტრაციისაგან განსხვავებული წესითა და სხვა ორგანოში.⁴⁹ ამასთანავე, უნდა ითქვას, რომ თუ ქორწინების გარეშე საოჯახო თანაცხოვრება კანონმდებლობით მონესრიგებულ სამართლებრივ ურთიერთობას წარმოადგენს, უშუალოდ მისი რეგისტრაციის კომპონენტის არსებობა დამოკიდებულია იმ მოდელზე, რომელსაც სახელმწიფო ირჩევს ურთიერთობის მოსაწესრიგებლად. მაგ. თუ ქორწინების გარეშე საოჯახო ურთიერთობის არსებობის დადასტურება წყვილის მიერ შესაბამისი ხელშეკრულების დადებით, ან სასამართლოს შეფასებით უნდა მოხდეს, ურთიერთობის შესახებ შეთანხმების რეგისტრაცია ფაქტის დასადასტურებლად საჭირო აღარ იქნება.

4.4. ერთად ცხოვრება

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების მეოთხე ნიშნად შეიძლება მიჩნეულ იქნეს მხარეთა ერთად ცხოვრება. ერთად ცხოვრების ფაქტი წარმოადგენდა განსახილველი ურთიერთობის არსებობის მთავარ მტკიცებულებას საქორწინო, საოჯახო და სამეურვეო კანონთა რსფსრ-ს 1926 წლის კოდექსით.⁵⁰ ასეთივე პოზიციას ასახული საზღვარგარეთის უმრავლეს ნორმატიულ აქტებში.⁵¹

ერთად ცხოვრება უნდა იყოს ფაქტობრივი, ანუ წყვილი ერთად უნდა ცხოვრობდეს (ერთ ბინაში, სახლში). შეიძლება ორი ადამიანი ერთ მისამართზე იყოს რეგისტრირებული, მაგრამ ფაქტობრივად სხვადასხვა ადგილზე ცხოვრობდნენ, ასეთ შემთხვევაში ერთად ცხოვრებას ადგილი არ ექნება. ამასთანავე, საერთო მისამართის არარსებობა არ არის მტკიცებულება იმისა, რომ პირები ერთად არ ცხოვრობენ. წყვილებს, იქნებიან ისინი ქორწინებაში თუ ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებაში, აქვთ ისეთი პერიოდები, როდესაც ურთიერთობა უწევთ დიდი დისტანციით. აღნიშნულ პერიოდში (იქნება ეს მათი პროფესიით თუ სხვა მიზეზით განპირობებული) წყვილს შეიძლება საცხოვრებელი სხვადასხვა ქვეყანაში გააჩნდეს,⁵² ამავე პერიოდში შეიძლება მათი ერთიანი საოჯახო მეურნეობაც შეწყდეს. მიუხედავად იმისა, რომ თანაცხოვრება შეიძლება არც იყოს ხანგრძლივად მიმდინარე ურთიერთობის სტაბილურობის განმსაზღვრელი მთავარი კრიტერიუმი, ის მაინც წარმოადგენს იმ ფაქტორს, რომელსაც შეუძლია გადაწონოს ის ეჭვები, რაც საოჯახო ურთიერთობის არსებობასა და ნამდვილობასთან დაკავშირებით შეიძლება გაჩნდეს.

აღსანიშნავია, რომ ერთ მისამართზე ცხოვრების არარსებობის დროსაც, შეიძლება მაინც არსებობდეს ოჯახური ცხოვრებისათვის საკმარისი კვანძები,⁵³ ვინაიდან მყარი კავშირის არსებობა ზოგჯერ დამოუკიდებელია ერთად ცხოვრებისაგან.⁵⁴ მაგ.: შესაძლოა ცოლი და

⁴⁹ Ley 11/2001, de 19 de Diciembre, de Uniones de Hecho de la Comunidad de Madrid, Artículo 1, cláusula 1, 19/12/2011; Civil Code of France, Article 515-1, 21/03/1804.

⁵⁰ Кодекс Законов о Браке, Семье и Опеке с Изменениями, Государственное Издательство, Москва, 1/08/1933, Глава 1, Параграф 3, 19/11/1926.

⁵¹ The De facto Relationships Act 2005, Island, Act No. 5 of 2006, Introductory Part, 28/02/2006; The Civil Code of France, Article 515-8, 21/03/1804; The Family Law Act 1975, Australia, №53, Introductory Part, 1975; The Civil Code of The Republic of Lithuania, Article 3.229, 18/07/2000.

⁵² Oliari and Others v. Italy, [2015], ECHR, 169; Vallianatos and Others v. Greece, [2013], ECHR, 49, 73.

⁵³ Kroon and Others v. The Netherlands, [1994], ECHR, 30; Шахматов В. П., Законодательство о Браке и Семье“, Томск, 1981, 126-127.

⁵⁴ Vallianatos and Others v. Greece, [2013], ECHR, 49, 73.

ქმარი სამუშაო კვირის მანძილზე ცალ-ცალკე ცხოვრობდნენ, თუმცა ერთად ატარებდნენ გამოსაშვებ დღეებს. თანაცხოვრების ასეთი ფორმა დასაშვები უნდა იყოს ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრებისთვისაც, იმ პირობით, რომ ადგილი ექნება რეგულარულად დროის ერთად გატარებას. უკანასკნელ შემთხვევაში მხარეებს უნდა მოეთხოვოთ არა მხოლოდ დროის ერთად გატარება, არამედ აღნიშნულ პერიოდებში მათ სწორედ, რომ ერთ მისამართზე და ერთად უნდა იცხოვრონ და ეს უნდა მოხდეს რეგულარულად.

უნდა აღინიშნოს, რომ ერთობლივი ცხოვრება არ უნდა გაიგივდეს ერთად ცხოვრებასთან. ერთობლივი ცხოვრება მოიცავს თავის თავში ერთად ცხოვრებას, მაგრამ ის მხოლოდ ერთი ნაწილია მისი. ერთობლივ ცხოვრებას შესაძლოა ადგილი ქონდეს ერთად ცხოვრების არარსებობის შემთხვევაშიც. მაგ.: ქორწინებაში მყოფი პირები შეიძლება სხვადასხვა ადგილზე ცხოვრობდნენ, მაგრამ გააჩნდეთ ერთობლივი ცხოვრება. სსკ-ის 1157-ე მუხლი მეუღლეებს ამის შესაძლებლობას აძლევს, ე.ი. შესაძლებლად მიიჩნევს ერთობლივ ცხოვრებას, ერთად ცხოვრების გარეშე და აღნიშნული მნიშვნელოვანია, ვინაიდან ერთობლივი ცხოვრების არარსებობის შემთხვევაში შესაძლოა ადგილი ქონდეს ფიქციურ ქორწინებას,⁵⁵ ან ქორწინებას, თუმცა ფაქტობრივად მეუღლეობრივი ურთიერთობის შეწყვეტას. ერთობლივი ცხოვრება - ეს არის ორმხრივი ერთობა საოჯახო ინტერესებისა (სულიერი, სამეურნეო, ქონებრივი, ბავშვებთან დაკავშირებული საკითხები და სხვ.), ადამიანთა ურთიერთ მოთხოვნილება ერთმანეთთან მუდმივი ურთიერთობისა, ურთიერთ ზრუნვის საჭიროება, მიუხედავად იმისა, რომ ისინი შეიძლება ერთად არ ცხოვრობდნენ.⁵⁶ უკანასკნელ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია, რომ ოჯახის წევრებს სიამოვნებდეთ ერთად ყოფნა.⁵⁷

თანამცხოვრებლები ისე უნდა იქცეოდნენ, რომ მესამე პირები მათ აღიქვამდნენ მეუღლეებად. ეს ნიშანი სამართლებრივ აქტებში ზოგჯერ მოხსენიებულია, როგორც თანამცხოვრებთა, როგორც „წყვილის“ ერთად ცხოვრება, ერთ ოჯახად.⁵⁸ ამავდროულად, ურთიერთობის ნიშნად არ უნდა ჩაითვალოს მისი საჯაროობა.⁵⁹ რაც მართებულია, ვინაიდან საქართველოს კონსტიტუციის მე-15 მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად, ადამიანის პირადი და ოჯახური ცხოვრება ხელშეუხებელია. შესაბამისად, მისი დაცულობა არ უნდა იყოს დამოკიდებული წყვილის მხრიდან ურთიერთობის გასაჯაროებაზე მესამე პირთა წინაშე. თუმცა, საჭიროების შემთხვევაში, მესამე პირთა ჩვენებები შესაძლოა გამოყენებულ იქნეს ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო ურთიერთობის არსებობის დასადასტურებლად.

4.5. ერთობლივი საოჯახო მეურნეობა

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების მეხუთე ნიშნად საოჯახო მეურნეობის ერთად წარმოება უნდა იქნეს მიჩნეული. საოჯახო მეურნეობის წარმოება ოჯახის ერთ-ერთ არასპეციფიკურ ფუნქციას წარმოადგენს.⁶⁰ ის მჭიდროდ არის დაკავშირებული

⁵⁵ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 24/07/1997, მუხლი 1145.

⁵⁶ *Белкова А. М., Ворожейкин Е. М., Советское Семейное Право, Москва, 1974, 33-34.*

⁵⁷ შეად. *Olsson v. Sweden* (no. 1), [1988], ECHR, 59

⁵⁸ *The Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act 2010, Ireland, Article 172, Clause 1, 19/07/2010; The Family Code of Ukraine, Article 74, Clause 1, 10/01/2002.*

⁵⁹ შეად. *Тарусина Н. Н., Очерки Теории Российского Семейного Права, Ярославль, 1999, 74.*

⁶⁰ *ერიაშვილი ნ. დ., ბელსკი დ. ი., კრავეჩენკო ა. ი., კურგანოვი ს. ი., სოციოლოგია იურისტებისთვის, თბ., 2011, 139.*

ერთად ცხოვრებასთან. იურისტებს აღნიშნული ესმით, როგორც ყოველდღიური მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება კვების პროდუქტების მოპოვებით, საჭმლის მომზადებით, სახლის დალაგებით, სარეცხის რეცხვით, სახლისთვის საჭირო ნივთების შექენით, პირადი საჭიროების ნივთების შექენით და სხვ.⁶¹ გამოითქმება მოსაზრება, რომ საერთო მეურნეობის წარმოება არ უნდა გაიგივდეს საერთო ბიუჯეტთან,⁶² მაგრამ საერთო მეურნეობის წარმოება ამტკიცებს საერთო ბიუჯეტის არსებობას.⁶³ საერთო ბიუჯეტი სულაც არ ნიშნავს იმას, რომ ფაქტობრივმა მეუღლეებმა უნდა გააერთიანონ მთელი თავიანთი შემოსავალი, არამედ შესაძლოა მათი შემოსავლის ესა თუ ის ნაწილი დაიხარჯოს გარკვეულ საერთო საშინაო საჭიროებებზე. საინტერესოა აღინიშნოს საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამენარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის ერთ-ერთი განჩინების შესახებ, სადაც წყვილის თანაცხოვრებისას საერთო საოჯახო მეურნეობის წარმოებად მიჩნეულია ერთ-ერთი თანამცხოვრების მიერ მეორე თანამცხოვრების მშობლების მოვლა.⁶⁴

4.6. ურთიერთობის განგრძობითობა

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების მეექვსე ნიშნად მიზანშეწონილია მისი განსაზღვრულად განგრძობითობა იქნეს მიჩნეული. როგორც ცნობილია თანაცხოვრება რამდენიმე დღიდან რამდენიმე წლამდე შეიძლება გაგრძელდეს, ან სულაც სამუდამოდ. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ფაქტობრივი საოჯახო ურთიერთობის არსებობის შეფასებისას მხედველობაში იღებს მის ხანგრძლივობას.⁶⁵ საკითხის საკანონმდებლო დონეზე მონესრიგების შემთხვევაში, შესაძლოა გათვალისწინებულ იქნეს ისეთი მექანიზმი, რომლის მიხედვითაც ქორწინების გარეშე საოჯახო თანაცხოვრებად ცნობილი იქნება ქალისა და მამაკაცის არა ნებისმიერი თანაცხოვრება, არამედ მხოლოდ ისეთი, რომელიც საკმარისად სტაბილური იქნება განგრძობითობის თვალსაზრისით. ამასთანავე, ურთიერთობის არსებობის დადასტურების საჭიროების შემთხვევაში, ურთიერთობის განგრძობითობა შესაძლებლობას შექმნის შეფასდეს ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების ნიშნების არსებობა. აღნიშნული მექანიზმი ერთგვარი პრევენცია იქნება ფიქციურ ურთიერთობებთან მიმართებაშიც.⁶⁶

ბევრ ქვეყანაში, რომლებსაც გააჩნიათ თანაცხოვრების მომწესრიგებელი აქტები (მაგ. საფრანგეთი და სხვ.), ურთიერთობის მინიმალური ხანგრძლივობა საერთოდ არ არის განსაზღვრული. მადრიდის ავტონომიასა და ლიეტუვას რესპუბლიკაში აღნიშნული ვადა არ უნდა იყოს 12 თვეზე ნაკლები,⁶⁷ კატალონიაში განსაზღვრულია 2 წელი, თუმცა განსაზღვრული

⁶¹ *Тарусина Н. Н.*, Брак по Российскому Семейному Праву, Ярославль, 2007, 143.

⁶² *Куриленко О. Г.*, Регулирование Брачного Правоотношения, по Законодательству Российской Федерации: Диссертация Кандидата Юридических Наук, Москва, 2003, 17.

⁶³ *Мананкова Р. П.*, Пояснительная Записка к Концепции Проекта Нового Семейного Кодекса Российской Федерации, Томск, 2008, 11.

⁶⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამენარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2003 წლის 16 დეკემბრის განჩინება საქმეზე №ას-595-1248-03.

⁶⁵ *X, Y and Z V. The United Kingdom*, [1997], ECHR, 36.

⁶⁶ შეად. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 24/07/1997, მუხლი 1145.

⁶⁷ *Ley 11/2001, de 19 de Diciembre, de Uniones de Hecho de la Comunidad de Madrid, Artículo 1, Cláusula 1, 19/12/2011*; *Civil Code of The Republic of Lithuania, Article 3.229, 18/07/2000.*

უფლებების მოსაპოვებლად, ამ ვადის ამონაწერამდე, მხარეებს შეუძლიათ გაიარონ თავიანთი თანაცხოვრების ნოტარიული დადასტურება.⁶⁸ ამასთანავე, დაუშვებელია მინიმალურთან ერთად მაქსიმალური ვადის განსაზღვრა, ვინაიდან ვადის განსაზღვრა წინააღმდეგობაში მოვა აღნიშნული ურთიერთობის არსთან. საინტერესოა ასევე ირლანდიის მაგალითი, სადაც გათვალისწინებულია ურთიერთობის 5 წლიანი ვადა, მაგრამ შვილების ყოლის შემთხვევაში ვადა შეიძლება შემცირდეს 2 წლამდე.⁶⁹ ამ ვადის გაზრდის საფუძველი კი შესაძლოა იყოს ერთობლივი ცხოვრებისა და საერთო მეურნეობის წარმოებისას განსაზღვრული შესვენება. დასახელებულ ვადებთან არის დაკავშირებული თანამცხოვრებთათვის კვალიფიციურის სტატუსის მინიჭება, რაც მათთვის თანაცხოვრებიდან გამომდინარე წარმოშობს საკუთრებასთან, რჩენასთან და პენსიის დანიშვნასთან დაკავშირებით სასამართლოსადმი მიმართვის უფლებებს.⁷⁰

4.7. სქესობრივი ურთიერთობები

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო ურთიერთობის ნიშნების დახასიათებისას მნიშვნელოვანია განხილულ იქნეს სქესობრივი ურთიერთობის საკითხი. სქესობრივი ურთიერთობის არსებობა არ უნდა წარმოადგენდეს ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების დამოუკიდებელ ნიშანს. ასეთი პოზიცია აქვთ საზღვარგარეთის კანონმდებლებს.⁷¹ აღნიშნულთან დაკავშირებით ცალკეული მკვლევარები აღნიშნავენ, რომ ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებაში შეიძლება იმყოფებოდნენ პირები, რომელთაც არ აქვთ სქესობრივი ცხოვრების უნარი ასაკის ან ამა თუ იმ დაავადების გამო, მაგრამ მიუხედავად აღნიშნულისა თანამცხოვრებლებს უნდა ქონდეთ მიზანი, რომ ცხოვრობდნენ როგორც ცოლ-ქმარი.⁷² მიუხედავად იმისა, რომ ოჯახის ერთ-ერთი სპეციფიკური ფუნქცია სექსუალური კონტროლია,⁷³ ეს არ ართმევს იმ პირებს უფლებას, რომელთაც სქესობრივი ცხოვრება არ აქვთ, ყავდეთ თანამცხოვრებლები.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შვილების არყოლა არ უნდა წარმოადგენდეს ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებისათვის აუცილებელ მახასიათებელს, თუმცა გონივრული იქნება ბავშვების ყოლის მხედველობაში მიღება მისი არსებობის შეფასებისას.⁷⁴ ოჯახში ბავშვის გაჩენა შეიძლება განხილულ იქნეს, როგორც ერთ-ერთი საფუძველი, რამაც შესაძლოა გამოიწვიოს წინასწარ განსაზღვრული, პირობითად ორწლიანი ვადის შემცირება ერთად ცხოვრებასა და საერთო მეურნეობის წარმოებასთან ერთად.

⁶⁸ Ley 25/2010, de 29 de Julio, Del Libro Segundo del Código Civil de Cataluña, Relativo a la Persona y la Familia, Artículo 234-1, 29/07/2010.

⁶⁹ The Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act 2010, Ireland, Article 172, Clause 5, 19/07/2010.

⁷⁰ იქვე, მუხლები: 173-175, 187.

⁷¹ The Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act 2010, Ireland, Article 172, Clause 3, 19/07/2010.

⁷² Douglas G., An Introduction to Family, "OXFORD University Press", Oxford, 2004. 50.

⁷³ ერიაშვილი ნ. დ., ბელსკი დ. ი., კრაფჩენკო ა. ი., კურგანოვი ს. ი., სოციოლოგია იურისტებისთვის, თბ., 2011, 138; Malcolm C. Kronby, Canadian Family Law, 10th edition, Ontario, 2010, 9; Livermore M., The Family Law Handbook, Third Edition, Pyrmont, 2013, 34.

⁷⁴ X, Y and Z V. The United Kingdom, [1997], ECHR, 36.

5. სუბიექტები

აუცილებელია განხილულ იქნეს რიგი საკითხები ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო ურთიერთობის სუბიექტების შესახებ. თავდაპირველად უნდა აღინიშნოს, რომ ქორწინებაში მყოფ წყვილს უნოდებენ მეუღლეებს, ცოლსა და ქმარს, ხოლო ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების მონაწილეები შეიძლება იწოდებოდნენ „ფაქტობრივ თანამცხოვრებლებად“, „ქორწინების გარეშე თანამცხოვრებლებად“, უბრალოდ „თანამცხოვრებლებად“⁷⁵ და „ფაქტობრივ მეუღლეებად“.

სადავოა საკითხი იმის შესახებ, შეუძლიათ თუ არა ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებაში შესვლა 18 წლამდე პირებს. მაგ: კატალონიის კანონმდებლობა (კატალონიის 2010 წლის 29 ივლისის კანონი „პირისა და ოჯახის შესახებ“, მუხ. 234-2, პ. „ა“), საფრანგეთის კანონმდებლობა (საფრანგეთის სამოქალაქო კოდექსი, მუხ. 515-1) თანაცხოვრებისათვის ითხოვს 18 წლის ასაკს. ამასთანავე, საფრანგეთში უბრალო თანაცხოვრებისათვის ასეთი შეზღუდვა არ არსებობს.⁷⁶

სსკ-ის 1108-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, ქორწინება დაიშვება 18 წლის ასაკიდან. კანონმდებლობით ქორწინების გარეშე საოჯახო ურთიერთობების მონესრიგების შემთხვევაში, თანაცხოვრებაში შესვლა უნდა შეეძლოს 18 წლის ასაკს მიღწეულ პირს, მაგრამ თუ კანონმდებლობით გათვალისწინებული იქნება ურთიერთობის მინიმალური ხანგრძლივობა, მის ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებად შეფასებისას პირი უნდა იყოს არა 18 წლის, არამედ მის მიერ 18 წლის ასაკის მიღწევიდან გასული უნდა იყოს თანაცხოვრებისათვის განსაზღვრული მინიმალური ხანგრძლივობის ვადა. სხვაგვარი მოდელი წინააღმდეგობაში მოვა სახელმწიფოს მიდგომასთან პირადი საოჯახო ურთიერთობების მინიმალურ ასაკობრივ ზღვართან მიმართებაში.

განსახილველი ურთიერთობის სუბიექტის ნიშნად შეიძლება მიჩნეულ იქნეს ის, რომ თანამცხოვრებლები არ უნდა იმყოფებოდნენ სხვა ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებაში თუ ქორწინებაში,⁷⁷ რაც ასევე გათვალისწინებულია საზღვარგარეთის ქვეყნების თითქმის ყველა შესაბამის სამართლებრივ აქტში.⁷⁸ მიუხედავად აღნიშნულისა, ასეთ ურთიერთობაში მყოფი პირი უფლებამოსილი უნდა იყოს ნებისმიერ დროს იქორწინოს, მათ შორის სხვა პირთანაც. ამ შემთხვევაში ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრება მიზანშეწონილია შეწყვეტილად ჩაითვალოს. ასევე, თუ ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებაში მყოფი პირი შევა სხვა ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებაში, პირველი ურთიერთობა უნდა შეწყდეს. თუ ქორწინება ან პირველი ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრება იარსებებს ურთიერთობის წარმოშობის დროს, მაგრამ საკითხის შეფასებისას უკვე შეწყვეტილი იქნება - მიზანშეწონილია ურ-

⁷⁵ Косова О. Ю., „Фактические Браки“ и Семейное Право, Журнал Правоведение, №3, 1999, 106-107.

⁷⁶ The Civil Code of France, Article 515-8, 21/03/1804.

⁷⁷ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 24/07/1997, მუხლი 1120, ნაწილი 1, ქვეპუნქტი „ა“.

⁷⁸ Ley 25/2010, de 29 de Julio, Del Libro Segundo del Código Civil de Cataluña, Relativo a la Persona y la Familia, Artículo 234-2, Cláusula “C”, 29/07/2010; Ley 11/2001, de 19 de Diciembre, de Uniones de Hecho de la Comunidad de Madrid, Artículo 2, Cláusula 1, “B”, 19/12/2011; The Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act 2010, Ireland, Article 172, Clause 1, 19/07/2010.

თიერთობა დაექვემდებაროს ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებად ცნობას, მაგრამ ურთიერთობის დაწყების მომენტად უნდა ჩაითვალოს არა ურთიერთობის ფაქტობრივად დაწყების მომენტი, არამედ ქორწინების ან წინა ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების შეწყვეტის მომენტი. განსახილველი ურთიერთობის აღნიშნული ნიშანი გამომდინარეობს მონოგამიის არსებობით, ანუ ერთი მამაკაცისა და ერთი ქალის ურთიერთობით. ამასთანავე, თუ ქორწინება ამა თუ იმ საფუძვლით მიჩნეული იქნება ბათილად, ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების არსებობა შეიძლება აღიარებულ იქნეს ერთად ცხოვრების ფაქტობრივად დაწყების მომენტიდან.

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების სუბიექტთა დახასიათებისას ჩნდება ასევე შეკითხვა, შესაბამისი საკანონმდებლო მექანიზმის არსებობის შემთხვევაში, შეიძლება თუ არა ურთიერთობა მიჩნეულ იქნეს ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებად, თუ ერთ-ერთი პირი ფსიქოსოციალური საჭიროების მქონე პირია (შემდგომში - მხარდაჭერის მიმღები). სსკ-ის 1120-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ე“ ქვეპუნქტის თანახმად, არ დაიშვება დაქორწინება თუ პირი მხარდაჭერის მიმღებია და მას არ დაუდია სსკ-ის 1172-ე მუხლის მე-2 ნაწილით გათვალისწინებული საქორწინო ხელშეკრულება. აღნიშნულ მუხლთან პარალელის გავლებისას უნდა აღინიშნოს, რომ ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების შემთხვევაში მხარეები ვერ დადებენ საქორწინო ხელშეკრულებას, რაც მხარდაჭერის მიმღები პირის ქონებრივი უფლებების დაცვის ერთგვარი გარანტიაა. თუმცა, მხარდაჭერის მიმღებმა პირმა, მომავალ ფაქტობრივ მეუღლესთან, შეიძლება დადოს ისეთი ხელშეკრულება, რომლითაც ისინი შეთანხმდებიან თავიანთი თანაცხოვრების ფარგლებში ქონებრივი საკითხების მოწესრიგების თაობაზე, იქნება ეს საოჯახო მეურნეობის წარმოებასთან დაკავშირებული ფინანსური საკითხები, მათ მიერ თანაცხოვრების პერიოდში შექმნილი ქონება თუ სხვა. ამასთანავე, თავად ქორწინების გარეშე საოჯახო თანაცხოვრებაში შესვლისას (თუ უშუალოდ ასეთ შეთანხმებას მოყვება სამართლებრივი შედეგი) თუ ქონებრივი საკითხების მოწესრიგებლად დასაძებ ხელშეკრულებასთან მიმართებაში გათვალისწინებულ უნდა იყოს ყველა ის წესი და საკითხი, რაც სსკ-ის 58¹ მუხლისა და 1120-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ე“ ქვეპუნქტის მოთხოვნიდან გამომდინარე გასათვალისწინებელია მხარდაჭერის მიმღები პირის მიერ დასაძებ საქორწინო თუ სხვა ხელშეკრულებებთან მიმართებაში.

საინტერესოა ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების არსებობის დადგენის საკითხი, თუ ერთ-ერთი თანამცხოვრები სრულწლოვანი შეზღუდული ქმედუნარიანობის მქონე პირია.⁷⁹ სსკ-ის 1108-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, შეზღუდული ქმედუნარიანობის მქონე სრულწლოვანი პირის ქორწინება დაიშვება მზრუნველის წინასწარი წერილობითი თანხმობით. შეზღუდული ქმედუნარიანობის დროს, ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებაში შესვლა დამოკიდებული უნდა იყოს იმაზე, თუ რა შედეგები მოყვება მას. იმ შემთხვევაში, როდესაც განსახილველი ურთიერთობა სამართლებრივად არ არის მოწესრიგებული და არანაირ სამართლებრივ შედეგს არ იწვევს წყვილისათვის, მაშინ პირს, შეზღუდული ქმედუნარიანობის მიუხედავად, შეუზღუდავად უნდა შეეძლოს ურთიერთობაში შესვლა. იმ შემთხვევაში კი, თუ ქორწინების გარეშე საოჯახო თანაცხოვრება სამართლებრივად მოწესრიგებულ ინსტიტუტი იქნება, რომელიც მხარეთათვის გარკვეულ პირად და ქონებრივ უფლებამოსილებებს წარმოშობს, მსგავსად ქორწინებისა, მართებული იქნება მასში შეს-

⁷⁹ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 24/07/1997, მუხლი 14, ნაწილი 2.

ვლა შეზღუდული ქმედუნარიანობის მქონე პირის მზრუნველის წინასწარი წერილობითი თანხმობის საფუძველზე.

აღსანიშნავია, რომ ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების ურთიერთობის ხასიათიდან გამომდინარე, მასში შესვლა წარმომადგენლის მეშვეობით არ უნდა იყოს დაშვებული.⁸⁰

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების სუბიექტის ნიშნად მიჩნეულ უნდა იქნეს თანამცხოვრებლებს შორის ახლო ნათესაობის⁸¹ არარსებობა. კერძოდ, სსკ-ის 1120-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, დაქორწინება არ დაიშვება პირდაპირ აღმავალი და დამავალი შტოს ნათესაებს შორის, ბიოლოგიურ და არაბიოლოგიურ და-ძმას შორის და მშვილებელსა და ნაშვილებს შორის, იგივე შეზღუდვა უნდა განისაზღვროს ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო ურთიერთობის მიმართაც. ნათესავთა ინტიმურ ურთიერთობებს რეალურად შესაძლოა ქონდეს კიდევ ადგილი, მაგრამ ასეთი ურთიერთობები არ უნდა იყოს დაცული კანონით, როგორც პოტენციურად საშიში ურთიერთობები სამედიცინო-ბიოლოგიური თვალსაზრისით. მსგავსი შეზღუდვები მოქმედებს მაგალითად საფრანგეთში და ლიეტუვას რესპუბლიკაში.⁸²

6. დასკვნა

კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ სსკ-ის მე-10 და 319-ე მუხლებით პირებს არ ეკრძალებათ დადონ კანონით ან სხვა სამართლებრივი აქტით გაუთვალისწინებელი მართლზომიერი გარიგებები. აღნიშნულის გათვალისწინებით, მხარეები შეიძლება შეთანხმდნენ, რომ იმყოფებოდნენ ქორწინების მსგავს ურთიერთობაში და მათ შეუძლიათ განსაზღვრონ თავიანთი ურთიერთობის ქონებრივი და არაქონებრივი ასპექტები, თუმცა აღნიშნული არ გულისხმობს იმას, რომ ამით მოხდება თავად ქორწინების გარეშე თანაცხოვრების, როგორც ინსტიტუტის სამართლებრივი აღიარება. ამასთანავე, თანამცხოვრებლებს შორის სპეციალური შეთანხმების არარსებობის დროსაც კი გარკვეული უფლებები მათ შორის შეიძლება მაინც აღმოცენდეს, მაგრამ ისინი დაუკავშირდება არა უშუალოდ ქორწინების გარეშე თანაცხოვრებას და მას, როგორც იურიდიულ ფაქტს, თუ ის მიჩნეულ იქნება კანონით პირდაპირ გაუთვალისწინებელ მართლზომიერ გარიგებად, არამედ სხვა იურიდიულ ფაქტებს. შესაბამისად, უშუალოდ თანაცხოვრების თაობაზე შეთანხმება ვერ იქნება მიჩნეული გარიგებად, ვინაიდან ის, მხარეთა სურვილის მიუხედავად, არ წარმოადგენს სამართლებრივი შედეგის მიღწევისკენ მიმართულ ქმედებას. იმ შემთხვევაში კი, თუ კანონმდებლობით განმტკიცებული იქნება აღნიშნული ურთიერთობის ნიშნები, შესაძლებელი იქნება მისი გარიგების კონტექსტში განხილვა.

⁸⁰ იქვე, მუხლი 103, ნაწილი 2; შეად. *Антропова И. П.*, К вопросу о Правовой Природе Брачного Договора в Современном Семейном Праве России, Вестник Удмуртского Университета, Серия Экономика и Право, № 2, 2013, 114-115.

⁸¹ იხ.: *ერიაშვილი ნ. დ., ბელსკი დ. ი., კრავეჩენკო ა. ი., კურგანოვი ს. ი.*, სოციოლოგია იურისტებისთვის, თბ., 2011, 137 – „ნათესაობა - ესაა იმ ადამიანთა ერთობლიობა, რომლებიც დაკავშირებული არიან საერთო წინაპრებით. სისხლით ნათესაობის გარდა არსებობს „მიმღები ნათესაობის“ სოციალური ინსტიტუტი, დაკავშირებული შვილის აყვანასთან.“

⁸² The Civil Code of France, Articles: 163, 515-2, 21/03/1804; De Civil Code of The Republic of Lithuania, Article 3.17, 18/07/2000.

ქორწინება სამოქალაქო აქტია (იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტი)⁸³, რომლის რეგისტრაციაც წარმოადგენს იურიდიული მნიშვნელობის მქონე ფაქტის რეგისტრაციას.⁸⁴ იურიდიული ფაქტი სხვა რეალური მოქმედების ფაქტებისგან მხოლოდ იმით განსხვავდება, რომ მას მნიშვნელობა აქვს სამართლისათვის.⁸⁵ აღნიშნულიდან გამომდინარე, არასწორად დამკვიდრებული ტერმინი - „ფაქტობრივი ქორწინება“, თუ სხვა დასახელებული ტერმინები შეიძლება ჩანაცვლდეს შემდეგი ტერმინოლოგიური აღნიშვნით - ქორწინების გარეშე (ანუ სამოქალაქო აქტის რეგისტრაციის გარეშე) ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრება. აღნიშნული ტერმინი ცხადყოფს, რომ სახეზე არ არის ქორწინება, ანუ სამოქალაქო აქტის რეგისტრაცია. ამასთანავე, ის მიუთითებს, რომ ფაქტობრივად ესაა საოჯახო თანაცხოვრება. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ განხილული ურთიერთობის საკანონმდებლო დონეზე განმტკიცების შემთხვევაში, ე.ი. თუ განხილული ფაქტობრივი საზოგადოებრივი ურთიერთობა მოექცევა სამართლებრივი ურთიერთობის ჩარჩოში, მიზანშეწონილი იქნება იმგვარი ტერმინის შემუშავება, რომელიც უპასუხებს კანონით განმტკიცებული სამართლებრივი ურთიერთობის ბუნებასა და შინაარსს.

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების ქორწინებასთან, როგორც ყველაზე მსგავს სამართლებრივ ინსტიტუტთან შედარების საფუძველზე გამოყოფილ იქნა მისი ძირითადი ნიშნები. ამასთანავე, აღსანიშნავია, რომ ვინაიდან შედარება განხორციელდა უშუალოდ სსკ-ით გათვალისწინებულ ქორწინების ინსტიტუტთან, გამორიცხული არ არის, რომ სხვა ქვეყნის კანონმდებლობით წარმოდგენილ ქორწინების ინსტიტუტთან შედარებისას, ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების ესა თუ ის ნიშანი განსხვავებულად განისაზღვროს.

საქართველოს კონსტიტუციის 30-ე მუხლის პირველი პუნქტი⁸⁶ ადგენს რა ქორწინების ჰეტერო ხასიათს, ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო ურთიერთობის პირველ ნიშანად მისი ჰეტერო ხასიათი დასახელდა.⁸⁷

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების მეორე ნიშნად გამოიკვეთა მისი ნებაყოფლობითობა. ქორწინებასთან მიმართებაში ნებაყოფლობითობის ქვეშ გაიგება ორივე მხარის სრული და თავისუფალი თანხმობა.⁸⁸ ნებაყოფლობითობის ასეთი გაგება მისაღებია განსახილველი ურთიერთობისთვისაც.

⁸³ საქართველოს კანონი „სამოქალაქო აქტების შესახებ“, ვებგვერდი, 111228058, 28/12/2011, მუხლი 3, ქვეპუნქტი „ა“.

⁸⁴ იქვე, ქვეპუნქტი „ა“, „გ“.

⁸⁵ *Белов В. А.*, Гражданское Право, Общая Часть, Том II, Лица, Блага, Факты, Москва, 2011, 454.

⁸⁶ საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 31-33, 24/08/1995, მუხლი 30, პუნქტი 1.

⁸⁷ აღსანიშნავია, რომ მაგალითად, საფრანგეთში (Civil Code of France, Articles: 515-1; 515-8, 21/03/1804), ირლანდიაში (The Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act 2010, Ireland, Article 3, 19/07/2010) და ზოგიერთ სხვა ქვეყანაში ერთსქესიანთა თანაცხოვრება აღიარებულია და დაცულია თანაბრად სხვადასხვა სქესის მქონე პირთა ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრებისა.

⁸⁸ „ქორწინებაში შესვლის თანხმობის, საქორწინო ასაკისა და ქორწინების რეგისტრაციის“ შესახებ კონვენცია, 7/11/1962, მუხლი 1, პუნქტი 1; „ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია“, 10/12/1948, მუხლი 16, პუნქტი 2.

გამოითქმება რა მოსაზრება, რომ გარეგნულად ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრება ქორწინებისაგან უნდა განსხვავდებოდეს მხოლოდ რეგისტრაციის აქტის არარსებობით,⁸⁹ თუ ფაქტობრივი თანამცხოვრებლები გადაწყვეტენ დაქორწინებას, მათ შორის არ უნდა არსებობდეს ქორწინების დამაბრკოლებელი გარემოებები. შესაბამისად, ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების მესამე ნიშნად განისაზღვრა სახელმწიფოს შესაბამის სამსახურში მისი რეგისტრაციის არარსებობა.⁹⁰

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების მეოთხე ნიშანია ერთად ცხოვრება. ერთად ცხოვრება უნდა იყოს ფაქტობრივი, ანუ წყვილი ერთად უნდა ცხოვრობდეს (ერთ ბინაში, სახლში). აღსანიშნავია, რომ ერთ მისამართზე ცხოვრების არარსებობის დროსაც, შეიძლება მაინც არსებობდეს ოჯახური ცხოვრებისათვის საკმარისი კვანძები,⁹¹ ვინაიდან მყარი კავშირის არსებობა ზოგჯერ დამოუკიდებელია ერთად ცხოვრებისაგან.⁹²

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების მეხუთე ნიშნად საოჯახო მეურნეობის ერთად წარმოება იქნა მიჩნეული. საოჯახო მეურნეობის წარმოება ოჯახის ერთ-ერთ არასპეციფიკურ ფუნქციას წარმოადგენს.⁹³ ის მჭიდროდ არის დაკავშირებული ერთად ცხოვრებასთან.

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების მეექვსე ნიშნად დასახელდა მისი განსაზღვრულად განგრძობითობა, ვინაიდან ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო ფაქტობრივი საოჯახო ურთიერთობის არსებობის შეფასებისას მხედველობაში იღებს მის ხანგრძლივობას.⁹⁴

სქესობრივი ურთიერთობის არსებობა არ წარმოადგენს ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების დამოუკიდებელ ნიშანს. შესაბამისად, შვილების არყოლა არ უნდა წარმოადგენდეს ურთიერთობის აუცილებელ მახასიათებელს.

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების მონაწილეები შეიძლება ინოვაციურად „ფაქტობრივ თანამცხოვრებლებად“, „ქორწინების გარეშე თანამცხოვრებლებად“, უბრალოდ „თანამცხოვრებლებად“⁹⁵ და „ფაქტობრივ მეუღლეებად“.

სსკ-ის 1108-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, ქორწინება დაიშვება 18 წლის ასაკიდან. კანონმდებლობით ქორწინების გარეშე საოჯახო ურთიერთობების მონესრიგების შემთხვევაში, თანაცხოვრებაში შესვლა უნდა შეეძლოს 18 წლის ასაკს მიღწეულ პირს, მაგრამ თუ კანონმდებლობით გათვალისწინებული იქნება ურთიერთობის მინიმალური ხანგრძლივობა, მის ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებად შეფასებისას პირი უნდა იყოს

⁸⁹ *Тарусина Н. Н.*, Брак по Российскому Семейному Праву, Ярославль, 2007, 148; იხ.: *ჩიკვაშვილი შ.*, საოჯახო სამართალი, თბ., 2004, 69. „ქორწინების რეგისტრაცია წესდება, როგორც სახელმწიფო და საზოგადოებრივი ინტერესების, ისე მეუღლეთა და მათი შვილების პირადი და ქონებრივი უფლებებისა და მოვალეობების დაცვის მიზნით.“

⁹⁰ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი და კერძო სამართლის სხვა კანონები ითვალისწინებენ ისეთ შემთხვევებს, როცა გარიგების ნამდვილობისათვის აუცილებელია დამატებით სხვა ფორმის დაცვა, კერძოდ კი, ნების გამოვლენა სპეციალური სახელმწიფო ორგანოს წინაშე. ამის მაგალითია ქორწინება.

⁹¹ *Kroon and Others v. The Netherlands*, [1994], ECHR, 30; *Шахматов В. П.*, Законодательство о Браке и Семье“, Томск, 1981, 126-127.

⁹² *Vallianatos and Others v. Greece*, [2013], ECHR, 49, 73.

⁹³ *ერიაშვილი ნ. დ.*, *ბელსკი დ. ი.*, *კრაჟჩენკო ა. ი.*, *კურგანოვი ს. ი.*, სოციოლოგია იურისტებისთვის, თბ., 2011, 139.

⁹⁴ *X, Y and Z V. The United Kingdom*, [1997], ECHR, 36.

⁹⁵ *Косова О.Ю.*, „Фактические Браки“ и Семейное Право, Журнал Правоведение, №3, 1999, 106-107.

არა 18 წლის, არამედ მის მიერ 18 წლის ასაკის მიღწევადან გასული უნდა იყოს თანაცხოვრებისათვის განსაზღვრული მინიმალური ხანგრძლივობის ვადა.

ურთიერთობის სუბიექტის ნიშნად მიჩნეულ იქნა ის, რომ თანამცხოვრებლები არ უნდა იმყოფებოდნენ სხვა ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებაში თუ ქორწინებაში,⁹⁶ რაც გათვალისწინებულია საზღვარგარეთის ქვეყნების თითქმის ყველა შესაბამის სამართლებრივ აქტში.⁹⁷

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების შემთხვევაში მხარეები ვერ დადებენ საქორწინო ხელშეკრულებას, რაც მხარდაჭერის მიმღები პირის ქონებრივი უფლებების დაცვის ერთგვარი გარანტიაა. თუმცა, მხარდაჭერის მიმღებმა პირმა, მომავალ ფაქტობრივ მეუღლესთან, შეიძლება დადოს ისეთი ხელშეკრულება, რომლითაც ისინი შეთანხმდებიან თავიანთი თანაცხოვრების ფარგლებში ქონებრივი საკითხების მოწესრიგების თაობაზე.

სკ-ის 1108-ე მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად, შეზღუდული ქმედუნარიანობის მქონე სრულწლოვანი პირის ქორწინება დაიშვება მზრუნველის წინასწარი წერილობითი თანხმობით. შეზღუდული ქმედუნარიანობის დროს, ქორწინების გარეშე ფაქტობრივ საოჯახო თანაცხოვრებაში შესვლა დამოკიდებული უნდა იყოს იმაზე, თუ რა შედეგები მოყვება მას. იმ შემთხვევაში, როდესაც განხილული ურთიერთობა სამართლებრივად არ არის მოწესრიგებული და არანაირ სამართლებრივ შედეგს არ იწვევს წყვილისათვის, მაშინ პირს, შეზღუდული ქმედუნარიანობის მიუხედავად, შეუზღუდავად უნდა შეეძლოს ურთიერთობაში შესვლა. იმ შემთხვევაში კი, თუ ქორწინების გარეშე საოჯახო თანაცხოვრება სამართლებრივად მოწესრიგებულ ინსტიტუტი იქნება, მსგავსად ქორწინებისა, მართებული იქნება მასში შესვლა შეზღუდული ქმედუნარიანობის მქონე პირის მზრუნველის წინასწარი წერილობითი თანხმობის საფუძველზე.

აღსანიშნავია, რომ ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების ურთიერთობის ხასიათიდან გამომდინარე, მასში შესვლა წარმომადგენლის მეშვეობით არ უნდა იყოს დაშვებული.⁹⁸

ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრების სუბიექტის ნიშნად მიჩნეულ იქნა ასევე თანამცხოვრებლებს შორის ახლო ნათესაობის⁹⁹ არარსებობა.

კვლევის შედეგად გამოკვეთილი ნიშნებისა და ურთიერთობის სხვა მახასიათებლების (ინსტიტუტის სამართლებრივი ბუნება, ტერმინი, სუბიექტები და მათი მახასიათებლები) ანალიზის საფუძველზე, დასკვნის სახით, განხილული ინსტიტუტის ცნება შეიძლება შემდეგნაირ-

⁹⁶ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 24/07/1997, მუხლი 1120, ნაწილი 1, ქვეპუნქტი „ა“.

⁹⁷ Ley 25/2010, de 29 de Julio, Del Libro Segundo del Código Civil de Cataluña, Relativo a la Persona y la Familia, Artículo 234-2, Cláusula “C”, 29/07/2010; Ley 11/2001, de 19 de Diciembre, de Uniones de Hecho de la Comunidad de Madrid, Artículo 2, Cláusula 1, “B”, 19/12/2011; The Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act 2010, Ireland, Article 172, Clause 1, 19/07/2010.

⁹⁸ იქვე, მუხლი 103, ნაწილი 2; შეად. *Антропова И. Р.*, К вопросу о Правовой Природе Брачного Договора в Современном Семейном Праве Росси, Вестник Удмуртского Университета, Серия Экономика и Право, № 2, 2013, 114-115.

⁹⁹ იხ.: *ერიასვილი ნ. დ., ბელსკი დ. ი., კრავჩენკო ა. ი., კურგანოვი ს. ი.*, სოციოლოგია იურისტებისთვის, თბ., 2011, 137 – „ნათესაობა - ესაა იმ ადამიანთა ერთობლიობა, რომლებიც დაკავშირებული არიან საერთო წინაპრებით. სისხლით ნათესაობის გარდა არსებობს „მიმღები ნათესაობის“ სოციალური ინსტიტუტი, დაკავშირებული შვილის აყვანასთან.“

რად ჩამოყალიბდეს - ქორწინების გარეშე ფაქტობრივი საოჯახო თანაცხოვრება არის სახელმწიფოს შესაბამის ორგანოში ქორწინების რეგისტრაციისათვის დადგენილი წესით დაურეგისტრირებელი, სრულწლოვანი ქალისა და მამაკაცის ერთად ცხოვრებისა და საერთო საოჯახო მეურნეობის წარმოების მიზნით, წინასწარ განუსაზღვრელი ვადით, ფაქტობრივად არსებული ნებაყოფლობითი საზოგადოებრივი ურთიერთობა, ან მათ მიერ იმავე მიზნითა და ასევე წინასწარ განუსაზღვრელი ვადით დადებული ნებაყოფლობითი გარიგება (კანონმდებლობით აღნიშნული ურთიერთობის ნიშნების განმტკიცების შემთხვევაში), რომელიც ხასიათდება წყვილს შორის ახლო პირადი დამოკიდებულების არსებობით. ამასთანავე, წყვილს შორის არ უნდა არსებობდეს ახლო ნათესაური კავშირი და არცერთი მათგანი არ უნდა იმყოფებოდეს სხვა პირთან იგივე ხასიათის თანაცხოვრებასა თუ ქორწინებაში.

ბიბლიოგრაფია:

1. ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაცია, 10/12/1948.
2. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია, 4/11/1950.
3. ქორწინებაში შესვლის თანხმობის, საქორწინო ასაკისა და ქორწინების რეგისტრაციის შესახებ კონვენცია, 7/11/1962.
4. საქართველოს კონსტიტუცია, საქართველოს პარლამენტის უწყებები, 31-33, 24/08/1995.
5. „საქართველოს სახელმწიფოსა და საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალურ მართლმადიდებელ ეკლესიას შორის კონსტიტუციური შეთანხმების დამტკიცების შესახებ საქართველოს პარლამენტის 2002 წლის 22 ოქტომბრის დადგენილებით დამტკიცებული საქართველოს სახელმწიფოსა და საქართველოს სამოციქულო ავტოკეფალურ მართლმადიდებელ ეკლესიას შორის კონსტიტუციური შეთანხმება, სსმ, 116, 27/11/2002.
6. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი, პარლამენტის უწყებანი, 31, 24/07/1997.
7. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, სსმ, 41(48), 13/08/1999.
8. საქართველოს კანონი „სამოქალაქო აქტების შესახებ“, ვებგვერდი, 111228058, 28/12/2011.
9. *ბასილაძე ნ.*, სქესის შეცვლის სამართლებრივი გამოწვევები ქორწინებასთან მიმართებაში, „მართლმსაჯულება და კანონი“, № 1(61), 2019, 175-176.
10. *ბალიშვილი ე.*, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, თბ., 2019, მუხლი 327, ველი 8.
11. *ერიაშვილი ნ.დ., ბელსკი დ.ი., კრაფჩენკო ა.ი., კურგანოვი ს.ი.*, სოციოლოგია იურისტებისთვის, თბ., 2011, 137-139.
12. *კერესელიძე დ.*, კერძო სამართლის უზოგადესი სისტემური ცნებები, თბ., 2009, 330.
13. *კიკოშვილი ს.*, ნების ნაკლი ქართულ სამართალში, *ჟურნ. „ქართული სამართლის მიმოხილვა“*, სპეციალური გამოცემა, 2008, 17.
14. *კროპოლერი ი.*, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი, სასწავლო კომენტარი, *დარჟანია თ., ჭეჭელაშვილი ზ. (მთარგმნელები), ჩაჩანიძე ე., დარჯანია თ., თოთლაძე ლ. (რედაქტორი)* მე-13 გადამუშავებული გამოცემა, თბ., 2014, §123, ველი 4; §138, ველი 8.
15. *ნინუა ე.*, მეუღლეთა ურთიერთობის ზოგიერთი სამართლებრივი ასპექტები, „მართლმსაჯულება და კანონი“, № 3(34), 2012, 45.
16. *სურგულაძე ი.*, ხელისუფლება და სამართალი, პირველი ნაწილი, თბ., 2002, 62.

17. ჩიკვაშვილი შ., საოჯახო სამართალი, თბ., 2004, 69.
18. ჭანტურია ლ., დარჯანია თ., რუსიშვილი გ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, ნიგნი I, თბ., 2017, მუხლი 50, ველი 3; მუხლი 61, ველი 19-21; მუხლი 74, ველი 4; მუხლი 81, ველი 1.
19. ჭანტურია ლ., სამოქალაქო სამართლის ზოგადი ნაწილი, თბ., 2011, 6.
20. ჯორბენაძე ს., საბჭოთა საოჯახო სამართალი, თბ., 1957, 174.
21. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2016 წლის 16 მარტის განჩინება საქმეზე №ას-7-7-2016, 33;
22. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2012 წლის 12 იანვრის განჩინება საქმეზე №ას-1653-1641-2011;
23. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამეწარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის 2008 წლის 15 მაისის განჩინება საქმეზე №ას-968-1269-07.
24. ცილა პერტია საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ, 2018 წლის 12 სექტემბრის №1351 კონსტიტუციური სარჩელი.
25. Ley 11/2001, de 19 de Diciembre, de Uniones de Hecho de la Comunidad de Madrid, 19/12/2011.
26. Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act 2010, Ireland, 19/07/2010.
27. Ley 25/2010, de 29 de Julio, Del Libro Segundo del Código Civil de Cataluña, Relativo a la Persona y la Familia, 29/07/2010.
28. De facto Relationships Act 2005, Island, Act No. 5 of 2006, 28/02/2006.
29. Family Code of Ukraine, 10/01/2002.
30. Civil Code of The Republic of Lithuania, 18/07/2000.
31. Family Law Act 1975, Australia, №53, 1975.
32. Civil Code of France, 21/03/1804.
33. Paradiso and Campanelli v. Italy, [2017], ECHR, 140.
34. Oliari and Others v. Italy, [2015], ECHR, 169;
35. Hamelainen V. Finland, [2014], ECHR, 108, 110-113.
36. Vallianatos and Others v. Greece, [2013], ECHR, 49, 73.
37. Van der Heijden v. the Netherlands, [2012], ECHR, 50.
38. Goodwin V.T.UK, [2002], ECHR, 56, 97-104.
39. X, Y and Z V. The United Kingdom, [1997], ECHR, 36.
40. Kroon and Others v. The Netherlands, [1994], ECHR, 30.
41. Olsson v.Sweden (no. 1), [1988], ECHR, 59.
42. Johnston and Others v. Ireland, [1986], ECHR, 56.
43. *Baarsma N.A.*, The Europeanisation of International Family Law, Hague, 2011, 62.
44. *Burton F.*, Family Law, London, 2003, 41, 50.
45. *Diduck A., O'Donovan K.*, Feminist Perspectives on Family Law, Abingdon, 2006, 39.
46. *Douglas G.*, An Introduction to Family, "OXFORD University Press", Oxford, 2004. 50.
47. *Laneyrie-Dagen N.*, How to Read Paintings, 2007,4-5.
48. *Livermore M.*, The Family Law Handbook, Third Edition, Pymont, 2013, 34.
49. *Malcolm C. Kronby*, Canadian Family Law, 10th edition, Ontario, 2010, 9.
50. *Rodgers ME*, Understanding Family Law, London, 2004, 36.
51. *Thornton A., William G. Axinn, Yu Xie*, Marriage and Cohabitation, The University of Chicago Press, USA, 2007, 79, 80.
52. Кодекс Законов о Браке, Семье и Опеке с Изменениями, Государственное Издательство, Москва, 1/08/1933, Глава 1, Параграф 2-3; Глава 4, Параграф 19, 19/11/1926.

53. *Антропова И. Р.*, К вопросу о Правовой Природе Брачного Договора в Современном Семейном Праве России, Вестник Удмуртского Университета, Серия Экономика и Право, № 2, 2013, 114-115.
54. *Белов В.А.*, Гражданское Право, Общая Часть, Том II, Лица, Блага, Факты, Москва, 2011, 454, 466.
55. *Белкова А. М., Ворожейкин Е. М.*, Советское Семейное Право, Москва, 1974, 33-34.
56. *Емелина (Тищенко) Л.А.*, Развитие Семейного Права в России: Теоритический и Историко – Сравнительный Анализ, Монография, Москва, 2000, 14-18.
57. *Косова О.Ю.*, “Фактические Браки“ и Семейное Право, Журнал Правоведение, №3, 1999, 106-107.
58. *Косова О. Ю.*, Семейное и Наследственное Право России, Москва, 2001, 69.
59. *Кротов М.В.*, Гражданское Право, Т.3, Москва, 2004, 372.
60. *Куриленко О. Г.*, Регулирование Брачного Правоотношения, по Законодательству Российской Федерации: Диссертация Кандидата Юридических Наук, Москва, 2003, 17.
61. *Малеина М. Н.*, Изменение Биологического и Социального Пола: Перспективы Развития Законодательства, Журнал Российского Права, № 9, 2002, Москва, 58.
62. *Мананкова Р. П.*, Пояснительная Записка к Концепции Проекта Нового Семейного Кодекса Российской Федерации, Томск, 2008, 11, 29.
63. *Орлова Н. В.*, Правовое Регулирование Брака в СССР, Москва, 1971, 23.
64. *Тарусина Н. Н.*, Брак по Российскому Семейному Праву, Ярославль, 2007, 143, 148.
65. *Тарусина Н. Н.*, Очерки Теории Российского Семейного Права, Ярославль, 1999, 74.
66. *Хадерка И.*, Вступление в Брак, Правовые Аспекты, *Запорожченко Л.* (переводчик с Чешского), Москва, 1980, 165.
67. *Шахматов В. П.*, Законодательство о Браке и Семье“, Томск, 1981, 126-127.
68. *Югай О. Д.* К вопросу о Понятии и Правовой Природе Брака, Журнал Семейное и Жилищное Право, № 3, 2006, 26-30.
69. <<https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/324/gankortsineba>>, [30.04.2020].
70. <<https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/323/kortsineba>>, [30.04.2020].
71. <<https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%A5%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%AC%E1%83%98%E1%83%9C%E1%83%94%E1%83%91%E1%83%90>>, [30.04.2020].